

Joukkoliikenteen palvelutasotavoitteet 2017-2020

1518/08.01.00.01.00/2016

Kaupunkisuunnittelulautakunta 08.11.2016 § 183

Valmistelija: liikennepalvelukoordinaattori Roope Virta, roope.virta@salo.fi, puh. 02-7782116, liikennepalveluasiantuntija Tanja Ahola, tanja.ahola@salo.fi, puh. 02-7787714

Salon kaupungista tuli alueensa joukkoliikenteen toimivaltainen viranomaisen 3.12.2009 voimaan tulleen joukkoliikennelain (869/2009) myötä. Lain mukaan Salon kaupunki päättää alueellaan joukkoliikenteen järjestämistavasta ja reittiliikennelupien myöntämisestä. Niin ikään toimivaltaisena viranomaisena kaupunki on velvollinen määrittämään alueensa joukkoliikenteen palvelutasotavoitteet.

Kaupunginhallitus päätti vuonna 2013 muista viranomaiskaupungeista poiketen, että joukkoliikenne järjestetään markkinaehtoisesti kaupungin täydentäessä sitä ostoliikenteellä tarvittaessa (§ 451, 14.10.2013). Koska alueella on edelleen siirtymäajan liikennettä, nykyinen joukkoliikenteen järjestämistapa ei ole täysin markkinaehtoinen.

Liikennepalveluyksikön perustamisen jälkeen kaupungin hallintosäännön 2 §:n mukaan joukkoliikenneviranomaisen tehtävät kuuluvat kaupunkisuunnittelulautakunnalle.

Joukkoliikenteen nykytila

Salon kaupungin liikennepalveluyksikkö teetti palvelutason määrittelyn pohjaksi kesä-lokakuussa 2016 selvityksen joukkoliikenteen nykytilasta. Selvityksessä muun muassa kartoitettiin nykyiset joukkoliikennereitit ja -vuorot ja kuvattiin liikenteen järjestämismuodot. Lisäksi selvityksessä koottiin ehdotus joukkoliikenteen palvelutasotavoitteiksi ja arvioitiin ko. tasoisen liikenteen kustannukset sekä nykyisellä markkinaehtoisella mallilla että palvelusopimusasetuksen mukaisesti järjestettynä.

Toisin kuin muissa viranomaiskaupungeissa, joukkoliikenteen palvelutaso on heikentynyt koko sen ajan, jonka Salon kaupunki on toiminut viranomaisena. Samalla kaupallisen liikenteen supistukset kasvattavat jatkuvasti ostoliikenteen rahoitustarvetta nykyisen palvelutason ylläpitämiseksi ja lakisääteisten kuljetusten takaamiseksi. Niin ikään kuntalaisilta saadaan jatkuvasti enemmän palautetta palvelutason puutteiden aiheuttamista ongelmista. Esimerkiksi kesästä 2015 alkaen linja-autoliikenne on käytännössä pysähtynyt koulujen loma-ajoiksi Salo-Perniö ja Halikko-Salo-Sirkkula -reittejä lukuunottamatta, mikä tekee ympärivuotisen työmatkastuksen joukkoliikenteellä mahdottomaksi.

Perustellusti voidaankin sanoa, ettei nykyinen palvelutaso vastaa edes

vähäisintä ajateltavissa olevaa päivittäistä liikkumistarvetta, vaikka kaupunki käyttää joukkoliikenteeseen 1,2 miljoonaa euroa vuodessa. Kustannukset koostuvat koululaisten linja-automatkuksesta, tuetuista lipputuotteista sekä osto- ja palveluliikenteen hankinnoista. Kokonaispanoksen pitäisi eri tavalla kohdennettuna varovaisimmankin arvion mukaan riittää selvästi nykyistä parempaan palvelutasoon.

Palvelutaso joukkoliikennepolitiikkana

Palvelutasosta teetettiin konsultin ja kaupungin työryhmän toimesta vuonna 2011 suunnitelma vuosille 2012-2017, mutta suunnitelmaa ei virallisesti hyväksytty palvelutasoksi missään toimielimessä. Näin ollen esim. hankintoja valmisteltaessa on sovellettu kaupunkisuunnittelu- lautakunnan päätöstä osto- ja palveluliikenteen hankintaperiaatteista (§ 43, 24.03.2015). Sen mukaisesti kaupunki järjestää liikennettä ensisijaisesti lakisääteisten koulumatkojen ja toisen asteen opiskelumatkojen tarpeisiin, jolloin liikennettä hankitaan ainoastaan koulupäiville. Palvelutason määrittely on kuitenkin toimivaltaisena viranomaisena kaupungin lakisääteinen velvoite, joten määrittelytyö on tarpeen saattaa päätökseen viivyttämättä.

Peruspalvelun määrittely on ennen kaikkea viranomaisen oman joukkoliikennepolitiikan tahdonilmaisu. Asetetut palvelutasotavoitteet linjaavat, miten palveluja tarvittaessa priorisoidaan. Resurssien kohdentaminen palvelutason nostamiseen on perusteltua vain, jos siihen ollaan valmiita sitoutumaan pitkällä tähtäimellä. Tärkeimmät perustelut palvelutason nostamiselle ovat kuntalaisten tasapuolinen kohtelu ja joukkoliikenteen rahoituksen vaikuttavuus. Taloudellisesti ei ole kustannustehokasta rahoittaa joukkoliikennettä, joka palvelee vain osan vuotta ja lähes yksinomaan koululaisten matkustusta. Kuntalaisten hyvinvoinnin ja tasapuolisen kohtelun näkökulmasta opiskelu-, työ- ja asiointimatkat pitäisi pystyä tekemään ilman omaa autoa ympäri vuoden.

Mikäli palvelutasoa lähdetään nostamaan siten, että työmatkatkin ovat jatkossa mahdollista kulkea joukkoliikenteellä, on kyseessä merkittävä muutos nykyisestä linjauksesta. Näin on riippumatta siitä, rahoitetaanko em. menoerä pelkästään rahoitusta lisäämällä vai kohdentamalla nykyistä rahoitusta uudelleen lakkauttamalla nykyisin maksettu lipputuki, johon on vuositasolla käytetty yli 250 000 euroa. Kokonaisuudessaan tällaisen palvelutason nostamisen bruttomääräinen kustannusarvio on 295.000 euroa vuodessa, mikä tarkoittaa 22 % lisäystä nykyisiin joukkoliikenteen menoihin, mihin on jo varauduttu vuoden 2017 talousarviossa.

Jotta palvelutasoa on mahdollista lähteä nostamaan niin, että työmatkat olisivat mahdollisia jo seuraavan koulujen kesäloimakauden aikana, on hankinnan valmistelu aloitettava viipymättä. Tätä ennen kuitenkin tarvitaan lautakunnalta hyväksyntä tulevilla hankinnoissa sovellettavista joukkoliikenteen palvelutasotavoitteista.

Litteenä on yhteenveto palvelutasomäärittelyn taustaselvityksen tuloksista. Palvelutasotavoitteiden perustana ovat Salon arvot: asiakaslähtöisyys, rohkeus, vastuullisuus ja tasa-arvo. Yhteenvedossa esitellään eri käyttäjäryhmien tarpeisiin perustuvat palvelutason kriteerit ja määritellään kussakin palvelutasoluokassa tavoiteltava joukkoliikenteen tarjonta. Mikäli

tavoitteet hyväksytään, lähdetään palvelutasoa nostamaan asteittain. Huomioitavaa on, että tavoitteet eivät velvoita viranomaista, vaan palveluja järjestetään harkinnan mukaan määrärahojen puitteissa.

Kaupunkikehityspäällikkö:

Kaupunkisuunnittelulautakunta päättää hyväksyä liitteen mukaiset joukkoliikenteen palvelutasotavoitteet, joita jatkossa sovelletaan kaupungin joukkoliikenteen hankinnoissa.

Päätös:

Merkittiin että lautakunnalle oli jaettu korjattu liite.

Leena Manner-Salomaa ehdotti, että lautakunta antaa tehtäväksi valmistella päätöksentekoa varten joukkoliikenteen järjestämistavan muutoksen markkinaehtoisesta liikenteestä palveluasetuksen mukaiseksi liikenteeksi.

Kaupunkisuunnittelulautakunta hyväksyi päätösehdotuksen ja päätti lisäksi yksimielisesti antaa tehtäväksi valmistella päätöksentekoa varten joukkoliikenteen järjestämistavan muutoksen markkinaehtoisesta liikenteestä palveluasetuksen mukaiseksi liikenteeksi.

Merkittiin, että Tanja Ahola ja Roope Virta poistuivat kokouksesta tämän asian käsittelyn jälkeen.